

Ukrepi za zmanjšanje toplotnega stresa rejcev prašičev

Poletje ne predstavlja izziva le za prašiče, temveč tudi za ljudi, ki zanje skrbijo. V obdobjih vročinskih valov so rejci pogosto izpostavljeni visokim temperaturam, vlagi, sončnemu sevanju in fizičnim obremenitvam, kar povečuje tveganje za pregrevanje organizma, zmanjšuje delovno storilnost in lahko vodi do resnih zdravstvenih zapletov. Skrb za dobrobit živali zato vedno pomeni tudi skrb za dobrobit ljudi, ki vsakodnevno opravljajo delo v hlevih.

V zadnjih letih so vročinski valovi vse pogostejši, daljši in intenzivnejši. Temperature v hlevih lahko presegajo 35 °C, ob visoki relativni zračni vlagi pa je občutek vročine še izrazitejši. Rejec mora poleg običajnih opravil v takšnih razmerah pogosto izvajati še dodatne ukrepe za hlajenje živali, zagotavljanje zadostne količine vode in nadzor delovanja prezračevalnih sistemov, zato je njegova fizična in psihična obremenitev še večja.

Zakaj je vročina nevarna za rejce?

Človeško telo ohranja telesno temperaturo predvsem s potenjem in oddajanjem toplote v okolico. Ko sta temperatura zraka in zračna vlaga previsoki, postane odvajanje toplote oteženo. Posledice so:

- hitrejša utrujenost,
- zmanjšana koncentracija,
- slabša delovna učinkovitost,
- več napak pri delu,
- večje tveganje za poškodbe,
- možnost toplotne izčrpanosti ali celo vročinskega udara.

Pri delu v prašičereji je tveganje še večje zaradi fizičnega dela, zaščitnih oblačil ter slabše izmenjave zraka v nekaterih hlevih.

Organizacija dela je prvi ukrep

Najpomembnejši ukrep za zmanjšanje toplotnega stresa je prilagoditev delovnega časa.

Najzahtevnejša opravila, kot so:

- premikanje živali,
- nakladanje prašičev,
- čiščenje hlevov,
- popravila opreme,
- delo na prostem,

je priporočljivo opraviti zgodaj zjutraj ali pozno zvečer, ko so temperature bistveno nižje. V času največje vročine med 11. in 17. uro naj bodo opravljena le nujna dela.

Redna hidracija

Med delom lahko človek z znojenjem izgubi več litrov tekočine dnevno.

Zato je priporočljivo:

- piti manjše količine vode vsakih 15–20 minut,
- ne čakati na občutek žeje,
- uporabljati hladno, ne ledeno vodo,

- ob daljšem delu dodajati elektrolite,
- omejiti uživanje alkohola in večjih količin kofeina.

V hlevih mora biti pitna voda vedno hitro dostopna.

Primerna delovna oblačila

Veliko	lahko
pripomore	tudi
pravilna	izbira
oblačil.	

Priporočljiva so:

- lahka in zračna delovna oblačila,
- svetlejše barve,
- materiali, ki dobro odvajajo vlago,
- zračna zaščitna obutev,
- pokrivala pri delu na prostem.

Če delo zahteva uporabo zaščitnih kombinezonov, je priporočljivo pogostejše menjavanje delavcev in več odmorov.

Urejeni prostori za počitek

Vsaka prašičerejska kmetija bi morala omogočiti prostor, kjer se lahko delavec ohladi.

Primeren prostor vključuje:

- senco,
- dobro prezračevanje,
- možnost sedenja,
- pitno vodo,
- po možnosti ventilator ali klimatsko napravo.

Že 10–15 minut odmora v hladnejšem prostoru pomembno zmanjša obremenitev organizma.

Prezračevanje ni pomembno le za prašiče

Dobro prezračevanje koristi tudi ljudem. Redno je treba preverjati:

- delovanje ventilatorjev,
- čistočo prezračevalnih odprtin,
- pravilno delovanje avtomatike,
- pretok zraka v vseh delih hleva.

Slabo prezračevanje ne pomeni le višje temperature, ampak tudi večjo koncentracijo amonijaka, ogljikovega dioksida in drugih plinov, ki dodatno obremenjujejo dihala.

Prepoznamo znake toplotne izčrpanosti

Vsak rejec mora poznati prve znake pregrevanja:

- močno znojenje,
- glavobol,
- omotica,
- mišični krči,
- slabost,
- utrujenost,
- pospešen srčni utrip.

Če se pojavijo:

- motnje zavesti,
- zmedenost,
- vroča suha koža,
- izguba zavesti,

gre lahko za vročinski udar, ki zahteva takojšnjo zdravniško pomoč.

Medsebojno opazovanje

Na večjih kmetijah je priporočljivo, da se delavci med seboj opazujejo in opozorijo na prve znake preobremenitve.

Delo v paru bistveno zmanjša možnost, da bi kdo ostal brez pomoči ob nenadnem poslabšanju zdravstvenega stanja.

Uporaba sodobne tehnologije

Digitalizacija lahko pomembno razbremeni delo rejcev.

Vedno več kmetij uporablja:

- avtomatsko krmljenje,
- daljinsko spremljanje klimatskih razmer,
- avtomatsko prezračevanje,
- nadzor napajanja,
- senzorje temperature in vlage,
- opozorila na mobilni telefon.

Takšni sistemi zmanjšujejo potrebo po pogostem vstopanju v vroče hleve in omogočajo hitrejša ukrepanja.

Dolgoročne naložbe

Ob prenovi ali gradnji hlevov je smiselno razmišljati tudi o zaščiti ljudi.

Pomembni ukrepi so:

- dobra toplotna izolacija strehe,
- učinkovito naravno in prisilno prezračevanje,
- senčenje objektov,

- zasaditev dreves v okolici hlevov,
- namestitve sončnih elektrarn, ki zmanjšajo segrevanje strehe in zagotavljajo energijo za hlajenje.

Toplotni stres vpliva tudi na varnost živali

Ko je rejec utrujen in pregrevan, se poveča možnost napak pri ravnanju z živalmi. Posledično so živali bolj vznemirjene, pogosteje prihaja do poškodb, stresnih odzivov in slabše organizacije dela. Dobro počutje rejca je zato pomemben del celotne dobrobiti živali in uspešne prašičereje.

Sklep

Podnebne spremembe ne vplivajo le na proizvodne rezultate in dobrobit prašičev, temveč vse bolj tudi na zdravje ljudi, ki vsak dan delajo v hlevih. Prilagojena organizacija dela, zadostna hidracija, ustrezna delovna oprema, učinkovito prezračevanje ter uporaba sodobnih tehnologij pomembno zmanjšujejo tveganje za toplotni stres.

Skrb za rejca ni strošek, ampak naložba v varno delo, boljšo oskrbo živali in dolgoročno uspešno prašičerejo. V prihodnosti bo prav prilagajanje ekstremnim vremenskim razmeram eden ključnih dejavnikov trajnostne in konkurenčne prireje prašičev.

KGZS Zavod M. Sobota
Mag. Sašo Sever, specialist za prašičerejo,